

Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıkları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Veda Beyza ÇELİKER¹

¹Uzman Psikolojik Danışman, vedabeyza@hotmail.com

Sevim Aşıroğlu²

²Dr, Öğrt. Üyesi, Maltepe Üniversitesi, scamuzcu@gmail.com

Geliş Tarihi/Received:
30.11.2020

Kabul Tarihi/Accepted:
09.12.2020

e-Yayım/e-Printed:
30.12.2020

ÖZ

Araştırmanın amacı, ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılıkları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma grubu, bir devlet okulunda 2019-2020 yılında öğrenim gören 231 öğrenciden oluşmuştur. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre erkek öğrenciler internet bağımlılığı puan ortalamaları kız öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Günde üç saatten fazla internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Okul başarısının çok iyi olduğunu düşünen öğrencilerin sosyal beceri düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Sosyal beceri düzeyi puanları, algılanan okul başarı değerlendirme değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı; cinsiyet, sınıf düzeyi, günlük internet kullanım süresi, anne ve babanın internet kullanımını denetleme durumu, anne-baba birlikteliği, anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi puanları ile sosyal beceri düzeyi puanları arasında negatif yönlü, zayıf ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Sosyal Beceri, Ortaokul Öğrencileri.

Investigation of the Relationship Between Internet Addiction and Social Skill Levels of Secondary School Students

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the relationship between internet addiction and social skill levels of 6th and 7th grade students. The working group consisted of 231 students studying at a public school in 2019-2020. According to the results of the independent samples t-test, the mean scores of the internet addiction test of male students were found to be higher than the mean scores of female students. The internet addiction level of students who use the internet for more than three hours a day was found to be higher. The social skill level of the students who think that their school success is very good was found to be higher. Social skill level scores differ significantly according to the perceived school success assessment variable; It does not differ significantly according to the variables of gender, grade level, daily internet usage time, parents' status of controlling internet use, parents togetherness, parents education level. There is a weak negative correlation between the Internet addiction level scores and the social skill level scores of 6th and 7th grade students.

Keywords: Internet Addiction, Social Skill, Secondary School Students.

*Bu araştırma "Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıkları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

1. GİRİŞ

İnternetin kullanılmaya başlamasıyla insanlara pek çok olanak sağlamıştır; fakat insanlar interneti bilinçsiz kullanarak internette çok fazla vakit geçirmeye başlamışlardır. İnternetin sürekli gelişiminin yanı sıra, sosyal medya ve çevrimiçi oyunlar gibi bazı ağ etkinlikleri önemli ölçüde popülerlik kazanmış ve bu nedenle gençlerin internet kullanımını büyük ölçüde hızlandırmıştır. Bu durum, internet bağımlılığı sorununun ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Chi, Hong, & Chen 2020). İnternet bağımlılığı kavramı ilk Goldberg kullanılmaya başlanmıştır (Tarı, 2012). Young (2007) internet bağımlılığını, bireyin internet kullanımını dizginleyememe ve kendini kontrol edememesi durumu olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte sosyal hayatında, günlük işlerinde, ilişkilerinde, iş hayatında sorunlar yaşamasına rağmen bireyin kendini internete girme konusunda durduramaması sonucu ortaya çıkan bir bozukluk olduğunu ifade etmiştir. İnternet bağımlılığı günlük hayatı olumsuz etkileyen unsurlardan birisidir. İnsanın sosyal hayatını, iş hayatını ve özel hayatını kısıtlayarak sağlığını da olumsuz etkilemektedir (Chou ve ark., 2005; Günücü, 2009; Karaca, 2019).

İnternetin yaygın ve sık kullanımı, başta çocuklar ve ergenler olmak üzere tüm toplumu etkilemektedir (Esen, 2010). İnternet üzerinden popülerlik kazanmak için paylaşımlarda bulunmak, ergen için ilgi çekici bir durumdur (Kaygusuz, 2013).

Dünya Sağlık Örgütü, 10 ile 19 yaşları arasındaki dönemi ergenlik dönemi olarak ifade etmektedir (WHO, 2018). Ergenlik dönemi bireyin tutum ve duygularında gel gitlerin yaşandığı fazlaca karmaşık bir dönem olarak görülmektedir (Santrock, 2014). Ergenlik, yapısal açıdan fiziksel ve bilişsel gelişimin ortaya çıktığı bir dönem olarak bilinmektedir (Arman, Bereket ve Ateş, 2011). Bu dönemde yaşıt kabulü ve sosyal onay ön plana çıktığından ergenler aileden koparak akran gruplarıyla yakınlaşırlar. Yakınlaşmayanlar ise içe kapanır ve iletişim kuramama gibi problemler yaşarlar. Bu sebeple kendini geri plana itip gizleme gereği duyarlar. Böylelikle internet kendini gizleme noktasında ergene olanak sağlayarak sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilir. Gelişen teknolojilerle birlikte sağladığı hizmetlerde artış gösteren ve her yaştan insana ulaşabilen internet, yararlarının yanında bilinçsiz kullanıldığı takdir de kişisel gelişim üzerinde zararlı etkilere neden olabilir (Kaygusuz ve Kalkan, 2013).

Ergenin aileleri ve akranları ile yaşadığı problemleri, hayattan kendisini soyutlamasına, kendisini yalnız hissetmesine ve internete daha çok yönelmesine sebep olabilmektedir. Diğer gelişim dönemlerine göre, en çok ergenlikte internet bağımlılığına rastlanıldığı görülmektedir (Bayhan, 2011). Ayrıca, teknolojiye duyulan ilgi ergenlik döneminde daha çok fazlaştığı için diğer yaş gruplarına göre interneti daha sık kullanmaktadırlar (Kurtaran, 2008).

Ergenlerde internet kullanımını konusunda yapılan çalışmalar, internet kullanımının giderek yaygınlaştığını göstermektedir. Guangzhou'da 10–18 yaş arası 6468 ergen arasında yapılan bir çalışma, internet bağımlılığının % 26,5 olduğunu bildirdi (Xin ve diğerleri, 2018). Tayvan'da 2170 lise son sınıf öğrencisi arasında yapılan bir araştırma, internet bağımlılığının yaygınlığının % 17.4 olduğunu gösterdi (Lin, Wu, You, Hu ve Yen, 2018). Hong Kong'da 8 makaleden yapılan bir inceleme, ergenlerde internet bağımlılığının yaygınlığının % 3,0 ile% 26,8 arasında değiştiğini ve bu oran diğer ülkelerdekenden daha yüksek olduğunu bildirdi (Chung, Sum ve Chan, 2019). Doğan'ın (2013) çalışmasında MEB'e bağlı okullarda öğrenim gören ergenlerde

internet bağımlılığı yaygınlığı % 12.6 olarak tespit edilmiştir. Johansson ve Gotestam (2004) 12-18 yaş aralığındaki ergenlerin, %2' sinin internete bağımlı, ve %8,7' sinin riskli grupta olduğunu tespit etmişlerdir. Park ve arkadaşları (2008) Güney Kore'de ergenlerin % 10.7' sinin internet bağımlısı olduğunu tespit etmişlerdir.

Ergenlerin internet bağımlılıklarının farklı değişkenlere göre farklılaşmaları inceleyen bir çok araştırma vardır. Bu araştırmalardan Şavlı'nın (2019) araştırmasında, ergenlerin suçluluk ve utanç duyguları ile internet bağımlılıkları arasında negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Terzioğlu (2017) araştırmasında üniversite öğrencilerinin kendine güvensizliklerinin ve probleme olumsuz yaklaşma durumlarının internet bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin duygusal zekaları ile internet bağımlılığı arasında ise negatif yönde ilişki olduğunu tespit etmiştir. Kılıç'a (2017) göre; internet bağımlılığı riski bulunan ergenlerin bulunmayanlara göre duygu düzenleme güçlükleri anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. İnternet bağımlılığı olan ergenlerin aileleri ile ilişkilerinin iyi olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Tuna'nın (2015) araştırmasında da, ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin, internet bağımlılıkları ile anneye ve babaya güvenli bağlanma ilişkisi arasında negatif yönlü ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Köfteci'nin (2018) araştırmasında, psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişki negatif yönde olduğu tespit edilmiştir. Sezen ve Murat (2018) araştırmalarında, duygusal zeka ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki negatif yönde zayıf ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Akran zorbalığı ile internet bağımlılığı puanları arasında ise pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Kayacan'ın (2019) araştırmasında, 8. sınıf öğrencilerin sohbet etmek, aile ve arkadaşları ile sinemaya gitmek, gibi sosyal aktivitelerle vakit geçirmek yerine daha çok internet ve bilgisayar ile vakit geçirdikleri görülmüştür. Çubuk (2019) ortaokul öğrencilerinin, internet bağımlılıkları, fiziksel aktiviteleri ve akademik başarıları arasında anlamlı düzeyde ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmamıştır.

Park ve arkadaşlarının (2008) yapmış oldukları araştırmada, ergenlerde internet bağımlılığının, ailelerin ergenlere olan tutumları, ailelerin iletişimleri ve aile içi şiddet gibi değişkenlerle ilişkili olduğu belirtilmiştir. Üst ekonomik seviyede olanların, diğer ekonomik seviyelerde olanlara ve erkek ergenlerin, kız ergenlere göre daha yüksek düzeyde internet bağımlısı olduklarını tespit edilmiştir. Çorak'ın (2019) araştırmasında 8. sınıf öğrencilerde, internet kullanım süreleri yüksek çıkmıştır. Olumsuz davranış gösterenlerin ise internet bağımlılığı açısından daha fazla risk altında olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda açıklanan araştırmalara bakıldığında, internet bağımlılığının yaş seviyesinin giderek düştüğü görülmektedir. Artmakta olan internet bağımlılığı ile birlikte erken ergenlik dönemindeki bireylere yönelik çalışmaların sayısı kısıtlıdır. Yapılan çalışmalarda ise yalnızlık, sosyal destek, internet kullanım süresi, depresyon, cinsiyet gibi değişkenlerin oldukça sık kullanılan değişkenler olduğu görülmektedir. Araştırmaların sonuçlarına bakıldığında internet bağımlılığının olumsuz etkilerinin bireyi sosyal, duygusal, bilişsel ve davranışsal olarak

olumsuz etkilediği görülmektedir. Ergenin ailede ve okulda kurduğu ilişkiler ergenin topluma kazandırılması açısından oldukça önemlidir.

Eldeki bu araştırmada internet bağımlılığı ile birlikte ele alınan bir diğer değişken ise ergenlerin sosyal becerileridir. Ergenlik döneminde arkadaşlıklar sosyal beceri gelişiminde etkilidir. Bu yüzden bu dönemde arkadaşlarla iletişim kurma ve bunu devam ettirme önemlidir. Ergenler, arkadaşları tarafından sevmeye ve kabul edilmeye çok ihtiyaç duyarlar. Arkadaşları tarafından kabul edilme durumu ergenlerde mutluluk ve tatmin duyguları oluşturur. Bunun tam tersi yaşandığında ise stres ve kaygı içeren duygulara bürünebilirler. Ergenler için arkadaşları tarafından nasıl görüldükleri hayatlarının en önemli unsuru haline gelir (Uzun, 2014). Ayrıca, ergenler sorunlarını çözmek, ihtiyaçlarını gidermek için arkadaşlarına güven duymaya başlar ve bu durum yakınlıklarını artırır (Jensen-Campbell ve Malcolm, 2007).

Sosyal beceri yetersizliği olan ergenler bazı olumsuz sonuçlarla karşılaşılabilir. Arkadaşlık kurma, sürdürme ve arkadaşlarına bağlanmada sorunlar yaşarlar ve davranışlarında bunu gösterebilirler (Braddock vd., 2015). Ergenlerde internet bağımlılığı şu anda en yaygın ve en ciddi sosyal sorunlardan biridir. Ergenlerde İnternet bağımlılığını anlamak, erken teşhis ve müdahale açısından önemli hale gelmiştir.

Bu araştırma ile 6. ve 7. sınıflarda internet bağımlılığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Böylece aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri nedir?
2. Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri nedir?
3. Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi puanları ile sosyal beceri düzeyi puanları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
4. Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin, internet bağımlılık düzeyi puanları ve sosyal beceri düzeyi puanları; cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan akademik başarı, günlük internet kullanma süresi, anne ve babanın internet kullanımını denetleme durumu, annesizlik durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

6. ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığının sosyal beceri düzeyi ile ilişkisini incelemeyi amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi için kullanılır. (Karasar, 2013).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, 2019–2020 eğitim - öğretim yılında Kırşehir il sınırları içerisinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na ait bir devlet okulunun 6. ve 7. sınıflarında öğrenim gören 12-13 yaş grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Okuldaki toplam 6. ve 7. sınıf öğrenci sayısı 279'dur. Çalışma grubunu 231 öğrenci oluşturmaktadır.

Kırşehir iline bağlı devlet ortaokulu, il merkezindedir. Okul binasında 2 fen laboratuvarı, 1 bilgisayar laboratuvarı, konferans ve spor salonları, 34 derslik bulunmaktadır. Okulda 651 öğrenci ve 47 öğretmen bulunmaktadır (Kırşehir Milli Eğitim Müdürlüğü, 2020).

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kız	132	57,1
	Erkek	99	42,9
Sınıf düzeyi	6	108	46,8
	7	123	53,2
Okul başarı değerlendirme	Çok iyi	74	32,0
	İyi	91	39,4
	Orta	58	25,1
	Kötü	8	3,5
Günlük internet kullanım süresi	Hiç	37	16,0
	1 saat ve daha az	110	47,6
	2-3 saat	66	28,6
	3 saatten fazla	18	7,8
Anne ve babanın internet kullanımını denetleme durumu	Evet	189	81,8
	Hayır	42	18,2
Anne-baba birliktelik durumu	Sağ ve birlikteler	197	85,3
	Diğer	34	14,7
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	34	14,7
	İlkokul mezunu	114	49,4
	Lise mezunu	64	27,7
	Üniversite ve üstü mezunu	19	8,2
Baba eğitim durumu	Okuryazar değil	21	9,1
	İlkokul mezunu	119	51,5
	Lise mezunu	62	26,8
	Üniversite ve üstü mezunu	29	12,6
	mezunu		

Öğrencilerin %57,1'i kız, %42,9'u erkektir. %46,8'i 6. sınıfta okumakta, %53,2'si 7. sınıfta okumaktadır. %32,0'si derslerinin çok iyi, %39,4'ü derslerinin iyi olduğunu, %25,1'i derslerinin orta düzeyde olduğunu ve %3,5'i derslerinin kötü olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %16,0'ı günde hiç internet kullanmamakta, %47,6'sı günlük 1 saat ve daha az internet kullanmakta, %28,6'sı 2-3 saat internet kullanmakta ve %7,8'i 3 saatten fazla internet kullanmaktadır. %81,8'inin anne-babası internet kullanımını denetlemekte, %18,2'si denetlememektedir. %85,3'ünün anne ve babası birlikte ve sağ, %49,4'ünün annesi, %51,5'inin babası ilkokul mezunudur. %27,7'nin annesi ve %26,8'inin babası lise mezunudur. Annesi üniversite ve üstü mezunu olan %8,2 ve babası üniversite ve lisansüstü mezunu olan %12,6'dır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları aşağıdaki başlıklar altında açıklanmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmaya katılan öğrencilerle ilgili bilgi toplamak amacıyla çocukların cinsiyeti, sınıf düzeyi, anne - babanın birliktelik durumu, algılanan okul başarısı, anne ve babanın internet kullanımını denetleme durumu ve anne ve baba eğitim düzeyi gibi demografik bilgileri içeren araştırmacı tarafından hazırlanan sorulardan oluşmaktadır.

2.3.2. İnternet Bağımlılık Ölçeği

Bayraktar'ın (2001) İngilizce'den Türkçe'ye uyarladığı İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde katılımcıdan hiçbir zaman 0 puan, nadiren 1 puan, arada sırada 2 puan, çoğunlukla 3 puan, çok sık 4 puan ve devamlı 5 puan şeklinde olan seçeneklerden birini işaretlemeleri istenmektedir. İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nde 50 puan ve altı alanlar "semptom göstermeyenler", 50-79 puan arası alanlar "sınırlı semptom gösterenler", 80 ve üzeri puan alanlar "internet bağımlısı" olarak tanımlanmaktadır (Bayraktar, 2001).

İnternet bağımlılık ölçeği, İzmir Ege Üniversitesi akademik personellerinden 5 görevli tarafından incelenmiştir. Sorular sade ve anlaşılır şekilde düzenlenmiştir. 12-17 yaş grubuna göre uyarlanmıştır. Çeviri standart test seviyesine getirilmiş, Cronbach Alpha değeri açısından güvenilirliği .91, Spearman - Brown değeri açısından da .87 bulunmuştur. Bu değerler testin güvenilir olduğunu göstermektedir (Bayraktar, 2001).

Analiz sonucunda internet bağımlılığı ölçeğinin Cronbach's Alfa katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. Çocuklarda Sosyal Beceri Ölçeği (ÇSBÖ)

Çocuklar İçin Sosyal Beceri Ölçeği (ÇBSÖ), Yurdakavuştu ve Küçükkaragöz tarafından geliştirilmiştir (Yurdakavuştu, 2012). Ölçek 41 maddeden oluşmaktadır. Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılacaktır. Geliştirilen bu ölçeğin yaş grubu 12-14'tür. Çocuklar İçin Sosyal Beceri Ölçeği'nde katılımcıdan hiçbir zaman 1 puan, ara sıra 2 puan, sık sık 3 puan ve her zaman 4 puan şeklinde seçeneklerinden birisini işaretlemesi istenmektedir. Sosyal beceri ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 20 ve en yüksek puan ise 80'dir. Sosyal beceri düzeyinin yüksekliğini ölçekte alınan puanın yüksekliği belirlemektedir. Araştırma sosyal beceri ölçeğinde 20-40 arası puan alanlar düşük, 41-60 arası puan alanlar orta, 61-80 arası puan alanlar yüksek düzeyde sosyal beceriye sahip olarak kabul edilmiştir.

Madde toplam korelasyonları hesaplanmış ve faktör analizi ölçeğin kapsam geçerliliğinin sağlanması için uygulanmıştır. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak ölçeğin tamamı için bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla ölçeği asıl uygulamadan önce testin tekrarı yöntemiyle araştırma kapsamında çalışma yapılmıştır.

Ölçeğin amacı 6. ve 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerin sosyal beceri gelişim düzeylerini ölçmektir. Analiz sonucunda sosyal beceri ölçeğinin Cronbach's Alfa katsayısı 0,90 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Okul idaresi ile görüşülmüştür. Araştırma hakkında bilgi verilen öğrencilerden araştırmaya katılmaya gönüllü olanların

formları doldurması istenmiştir. Uygulayıcı olarak sadece araştırmacının yer aldığı veri toplama sürecinde toplam 240 öğrenciye uygulanmıştır ve bunlardan 231 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Anket formunun öğrenciler tarafından doldurulması ortalama 40 dakika sürmüştür.

Çarpıklık ve basıklık katsayıları değerleri incelendiğinde puanların normal dağılım sağladığı görülmektedir (-3;+3 aralığında). Basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması puanlarının normal dağılım için yeterlidir (Moors, 1986; Hopkins ve Weeks, 1990). Yöntemlerin analizinde parametrik yöntemler (Pearson, Bağımsız Gruplar T testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi) tercih edilmiştir.

Pearson Korelasyon testi bağımsız iki nicel değişkenin arasındaki doğrusal ilişkinin yönünü belirler. Ayrıca kuvvetinin belirlenmesi içinde kullanılır. Bağımsız gruplar T testi bağımsız iki grubun nicel bir değişkenin karşılaştırılması için kullanılır. Tek yönlü bağımsız k grubun ($k>2$) nicel bir değişken açısından karşılaştırılması için kullanılan testi tekniğidir (Özdamar, 2004).

3.1. Bulgular

3.1.1. Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarının betimleyici istatistiklerine dair bulgular yüzdeler olarak tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Betimleyici İstatistikleri

	X	Std. Sapma
İnternet Bağımlılığı	23,38	16,04

Öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalaması 23,38'dir. İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nde 50 puan ve altı alanlar "semptom göstermeyenler", 50-79 puan arası alanlar "sınırlı semptom gösterenler", 80 ve üzeri puan alanlar "internet bağımlısı" olarak tanımlanmaktadır (Bayraktar, 2001). Ortalama 50' nin altında olduğu için öğrenciler ölçekte belirtilen ölçüte göre internet bağımlılığı ile ilgili semptom göstermemektedirler.

3.1.2. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin öğrencilerin sosyal beceri puanlarının betimleyici istatistiklerine dair bulgular yüzdeler olarak Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyal Beceri Puanlarının Betimleyici İstatistikleri

	\bar{x}	Std. Sapma
Sosyal Beceri	43,52	10,14

Sosyal beceri puan ortalaması $43,52 \pm 10,14$ 'tür. Araştırma sosyal beceri ölçeğinde 20-40 arası puan alanlar düşük, 41-60 arası puan alanlar orta, 61-80 arası puan alanlar yüksek düzeyde sosyal beceriye sahip olarak kabul edilmiştir (Yurdakavuştu, 2012). Sosyal beceri puan ortalaması 41-60 puanları arasında olduğu için katılımcıların sosyal beceri düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir.

3.1.3. İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının ilişkisi Tablo 4'te vermiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının arasındaki İlişkinin Pearson Kolerasyon Testi Sonuçları

		Sosyal Beceri	N	p
İnternet Bağımlılığı	r	-.143*	231	0.01

Öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile sosyal beceri ($r=-0,143$) puanı arasında negatif yönlü, zayıf ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). İnternet bağımlılığı düzeyi artan öğrencilerin sosyal beceri geliştirme düzeyleri azalmaktadır.

3.1.4. İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Ölçeğinin Demografik Değişkenlere Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Cinsiyete göre Bağımsız Ortalamalar için T-Testi Analizi Sonuçları

Cinsiyet		n	\bar{x}	Ss	t	p
İnternet Bağımlılığı	Kız	132	21,23	15,67	-2,371	0,019*
	Erkek	99	26,24	16,17		
Sosyal Beceri	Kız	132	43,04	9,73	-0,825	0,410
	Erkek	99	44,15	10,69		
Toplam		231				

Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında internet bağımlılığı puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi ($\bar{x}= 26,24$) kız öğrencilerden ($\bar{x}= 21,23$) daha yüksektir. Sosyal beceri puanı cinsiyete göre değişmemektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının sınıfa göre karşılaştırılması tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Sınıf Düzeyine göre Bağımsız Ortalamalar için T-Testi Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi		N	\bar{x}	Ss	t	p
İnternet Bağımlılığı	6	108	22,81	15,08	-0,510	0,611
	7	123	23,89	16,89		
Sosyal Beceri	6	108	43,83	10,18	0,446	0,656
	7	123	43,24	10,14		
Toplam		231				

Sınıf düzeyi farklı öğrenciler arasında internet bağımlılığı puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Sınıf düzeyi farklı öğrenciler arasında sosyal beceri puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının okul başarı değerlendirmesine göre karşılaştırılması tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Algılanan Okul Başarı Değerlendirmesine göre Bağımsız Ortalamalar için ANOVA Testi Analiz Sonuçları

		Algılanan Okul Başarı Düzeyi	N	\bar{x}	Ss	F	P
İnternet Bağımlılığı	Çok iyi	74	23,72	18,52	0,366	0,777	
	İyi	91	23,33	14,85			
	Orta	58	23,83	14,37			
	Kötü	8	17,63	17,97			
Sosyal Beceri	Çok iyi	74	46,50	8,90	6,093	0,001*	
	İyi	91	43,58	8,77			
	Orta	58	40,90	11,02			
	Kötü	8	34,13	18,02			
Toplam			231				

Okul başarı değerlendirmesi farklı öğrenciler arasında sosyal beceri puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Okul başarısının çok iyi olduğunu düşünen öğrencilerin sosyal beceri düzeyi daha yüksektir ($X= 46,50$). İnternet bağımlılığı puanı okul başarı değerlendirmesine göre değişmemektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının günlük internet kullanım süresine göre karşılaştırılması tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine göre Bağımsız Ortalamalar için ANOVA Testi Analiz Sonuçları

		Günlük İnternet Kullanım Süresi	N	\bar{x}	Ss	F	P
İnternet Bağımlılığı	Hiç	37	18,27	13,05	24,161	0,000*	
	1saat ve daha az	110	19,30	13,51			
	2-3 saat	66	26,32	14,65			
	3 saatten Fazla	18	48,06	16,97			
Sosyal Beceri	Hiç	37	42,22	10,59	1,046	0,373	
	1saat ve daha az	110	44,73	10,26			
	2-3 saat	66	42,70	9,39			
	3saatten fazla	18	41,78	11,07			
Toplam			231				

Günlük internet kullanım süresi farklı öğrenciler arasında internet bağımlılığı puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Günde 3 saatten fazla

internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi daha yüksektir ($\bar{x}=48,06$). Sosyal beceri puanı günlük internet kullanım süresine göre değişmemektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının anne ve babanın internet kullanımını denetleme durumu göre karşılaştırılması tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Anne ve Babanın İnternet Kullanımını Denetleme Durumu göre Bağımsız Ortalamalar için T-Testi Analizi Sonuçları

Anne ve Babanın İnternet Kullanımını Denetleme Durumu		N	\bar{x}	Ss	t	P
İnternet Bağımlılığı	Evet	189	23,63	16,24	0,499	0,618
	Hayır	42	22,26	15,25		
Sosyal Beceri	Evet	189	44,06	10,20	1,734	0,084
	Hayır	42	41,07	9,62		
Toplam		231				

Anne ve babası internet kullanımını denetleyen ile denetlemeyen öğrenciler arasında internet bağımlılığı ve sosyal beceri puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı, sosyal beceri puanlarının anne-baba birliktelik durumuna göre karşılaştırılması tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna göre Bağımsız Ortalamalar için ANOVA Testi Analiz Sonuçları

Anne-Baba Birliktelik Durumu		N	\bar{x}	Ss	t	P
İnternet Bağımlılığı	Sağ, birlikteler	197	23,19	15,76	-0,440	0,661
	Diğer	34	24,50	17,79		
Sosyal Beceri	Sağ, birlikteler	197	43,70	10,21	0,668	0,505
	Diğer	34	42,44	9,80		
Toplam		231				

Anne-baba birlikteliği farklı öğrenciler arasında internet bağımlılığı, sosyal beceri puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının anne eğitim durumuna göre karşılaştırılması tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Anne Eğitim Durumuna göre Bağımsız Ortalamalar için ANOVA Testi Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu		N	\bar{x}	Ss	F	P
İnternet Bağımlılığı	Okuryazar değil	34	23,65	14,89	,520	0,669
	İlkokul	114	22,45	14,68		
	Lise	64	25,38	19,06		
	Üniversite ve üstü	19	21,79	15,35		
Sosyal Beceri	Okuryazar değil	34	44,24	10,56	1,905	0,130
	İlkokul	114	42,96	10,47		
	Lise	64	45,33	8,41		

Üniversite ve üstü	19	39,42	11,90
Toplam	231		

Annesinin eğitim durumu farklı öğrenciler arasında internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal beceri puanlarının baba eğitim durumuna göre karşılaştırılması tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Beceri Puanlarının Baba Eğitim Durumuna göre Bağımsız Ortalamalar için ANOVA Testi Analiz Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{x}	Std. Sapma	F	P
İnternet Bağımlılığı	Okuryazar değil	21	27,43	14,22	2,035	0,110
	İlkokul	119	21,64	15,02		
	Lise	62	22,85	17,51		
	Üniversite ve üstü	29	28,72	17,21		
Sosyal Beceri	Okuryazar değil	21	45,81	10,88	1,157	0,327
	İlkokul	119	43,15	10,54		
	Lise	62	44,55	8,67		
	Üniversite ve üstü	29	41,14	10,73		
Toplam		231				

Babasının eğitim durumu farklı öğrenciler arasında internet bağımlılığı, sosyal beceri puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın amacı Kırşehir ili merkezinde yer alan, araştırmacı tarafından belirlenen bir devlet ortaokuluna devam eden 6. ve 7. sınıf öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma sonucunda 6. 7. sınıf ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı konusunda semptom göstermedikleri görülmüştür. Aynı zamanda sosyal beceri düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir.

6. ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi puanları ile sosyal beceri düzeyi puanları arasında negatif yönlü, zayıf ilişki bulunmuştur. Bu araştırma ile benzer sonuçlara ulaşan Epözdemir (2018) ortaokul öğrencilerinde, sanal kurban ve sanal zorbalık puanları ile sosyal beceri alt ölçekleri arasında negatif yönde bir ilişki bulmuştur. Aktı (2011) araştırmasında ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinden, elde edilen sonuçlara göre, medya okuryazarlık düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Evlerinden internete bağlanan öğrencilerin medya okuryazarlık düzeyleri yüksek çıkmıştır. Hiç internet kullanmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eldeki bu araştırmanın sonuçlarını destekleyen bir başka çalışmada, sosyal beceri eğitimi alan öğrencilerin internet bağımlılığı puanları, kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarından daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Biçer, 2014).

Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin, internet bağımlılık düzeyi puanları; cinsiyet, günlük internet kullanım süresi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır; anne ve baba eğitim durumu düzeyleri, algılanan okul başarısı ve anne ve babanın internet kullanımını

denetleme durumu, anne ve baba birlikteliği değişkenlerine göre ise anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Benzer bir sonuca sahip Bayrak'ın (2017) araştırmasında 7. sınıf öğrencilerinde, babanın eğitim düzeyi ile internetin günlük olarak kullanımı arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Aynı zamanda aile, arkadaşlık ilişkileri, sosyal aktiviteler ve okul başarısı arasında anlamlı farklılaşma tespit edilememiştir. Young ve Case'in (2004) araştırmalarında ise, ergenlerin internette geçirdikleri zamanın artmasının mevcut başarısızlıklarını daha da derinleştirdiğini tespit etmişlerdir.

Araştırma sonucunda, algılanan okul başarısı internet bağımlılığı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunun tersi yönde bir sonuca ulaşan, Medikoğlu (2018), internet bağımlılık düzeyi artan öğrencilerin akademik başarılarının düştüğünü tespit etmiştir. Moral ve Kumcağız'da (2019) araştırmalarında, akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha alt seviyede olanlara göre internet bağımlılık puanlarının daha düşük olduğu ve haftalık internet kullanım sürelerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Can'ın (2018) araştırmasının sonucunda ise, ergenlerin akademik erteleme davranışları ile internet bağımlılık düzeyleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Araştırmalar ile eldeki bu araştırma arasındaki farklılığının sebebi öğrencilerin algıladıkları başarı ile gerçek başarının paralellik göstermemesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Sınıf düzeyleri internet bağımlılığı puanı bakımından farklılaştırma oluşturmamıştır. Günde üç saatten fazla internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi daha az saatlerde internet kullananlara göre daha yüksektir. Günlük internet kullanım süresi öğrenciler arasında sosyal beceri düzeyi puanı bakımından ise istatistiksel anlamlı fark oluşturmamaktadır.

Araştırma sonucunda, anne ve babası internet kullanımını denetleyen ile denetlemeyen öğrenciler arasında internet bağımlılığı, sosyal beceri puanları bakımından istatistiksel anlamda anlamlı fark bulunmamaktadır. Ferlibaş'ın (2019) araştırmasında ise 15 yaşındaki ve internet kullanımını ebeveynleri tarafından kısıtlanan ergenlerin internet bağımlılıklarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. İki araştırma arasında farklılığın sebebi yaş grubu büyüdükçe anne baba denetimin öğrencilerin internet bağımlılığına etkisinin azalmasından kaynaklanıyor olabilir.

Anne-baba birlikteliği ve anne-baba eğitim durumu değişkenleri internet bağımlılığı, sosyal beceri puanları bakımından anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

Araştırmanın önerileri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. İnternet bağımlılığı konusunda, okul psikolojik danışmanları tarafından öğrencilere, öğretmenlere ve ebeveynlere yönelik seminerler düzenlenmelidir.
2. Sosyal becerilerin gelişmesine yönelik yüzyüze yapılan öğretim etkinlikleri ile internete dayalı öğretim etkinliklerine dayalı yapılan öğretim tasarımları arasındaki farklılaşmayı inceleyen araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktı, A. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Arman, A. R., Bereket, A., & Ateş, E. (2011). *Kim korkar ergenlikten*. İstanbul: Doğan Yayınları.
- Bayhan, V. (2011). Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (Malatya uygulaması). XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, İnönü Üniversitesi, Bildiriler, *Akademik Bilişim*, Malatya, 917-924.
- Bayrak, İ. (2017). 7. sınıf öğrencilerinden internet bağımlılığı taraması ve belirli sorunlara yönelik etkinlik önerileri. *İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı*, 3 (4), 9-29.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Baz, F. Ç. (2019). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri üzerine bir çalışma. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (2). 209-220.
- Biçer, U. (2014). *Sosyal beceri eğitiminin ortaokul öğrencilerindeki internet bağımlılığı düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova.
- Braddock, B. A., Twyman, K. A., Garrity, M. R., Wang, T., Neary, M. K., Ezzelgot, J., & Heithaus, J. L. (2015). *A few close friends the pediatrician's role in the management of social skills deficits in adolescent children*. *Clinical pediatrics*, 1-8.
- Can, S. (2018). Ergenlerin akademik erteleme davranışları, internet bağımlılığı ve temel psikolojik ihtiyaçları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cao, F., Su, L., Liu, T.Q. ve Gao, X. (2007). The relationship between impulsivity and internet addiction in a sample of chinese adolescents. *European Psychiatry*, 22, 466-471.
- Chi, X., Hong, X., & Chen, X. (2020). Profiles and sociodemographic correlates of Internet addiction in early adolescents in southern China. *Addictive Behaviors*, 106385.
- Chou, C., Condrón, L., Belland, J.C. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.
- Chung, T. W., Sum, S. M., & Chan, M. W. (2019). Adolescent Internet addiction in Hong Kong: Prevalence, psychosocial correlates, and prevention. *Journal of Adolescent Health*, 64(6), S34-s43.
- Çorak, B. (2019). *8.sınıf öğrencilerinde internet bağımlılığının yalnızlık algısı ve sosyal becerilerle ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Çubuk, A. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı, fiziksel aktivite düzeyleri ve akademik başarı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Epözdemir, S. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde sanal zorbalık ve sosyal beceri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ferlibaş, S. (2019). *Ergenlerde görülen internet bağımlılığının ruminasyon düzeyi, problem çözme becerileri ve bazı psikolojik problemler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Hopkins, K.D., & Weeks, D.L. (1990), Tests, fornornality and mesaures of skewness and kurtosis: their place in research reporting ". *Educational and Psychological Measurement*, 50 (4), 717-729.

- Jensen- Campbell, L. A., & Malcolm, K. T. (2007). The importance of conscientiousness in adolescent interpersonal relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(3), 368-383.
- Johansson, A. & Gotestam, G. (2004). Internet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in norwegian youth (12-18 years). *Scandinavian Journal of Psychology*, 45, 223-224.
- Kalkan, M., & Kaygusuz, C. (2013). *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler*, Ankara: Anı.
- Karaca, M. B. (2019). *İnternet bağımlılığının, yenilik arama ve risk alma davranışı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 25. Basım. Ankara: Nobel.
- Kayacan, G. (2019). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinde internet bağımlılığı -Adana ilinde bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaygusuz, C. (2013). *Psikolojik ihtiyaçlar ve internet bağımlılığı*. Ankara: Anı.
- Kılıç, G. (2017). *Ergenlerde internet bağımlılığının çeşitli değişkenlerle ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kırşehir Milli Eğitim Müdürlüğü. (2020). *Kırşehir il milli eğitim müdürlüğü*. <http://kirsehir.meb.gov.tr/> adresinden 01.02.2020 tarihinde alınmıştır.
- Köfteci, B. (2018). *Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının, psikolojik dayanıklılık ve ruminasyon açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kurtaran, T. G. (2008). *İnternet kullanımını yordayan değişkenlerin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Lin, M. P., Wu, J. Y. W., You, J., Hu, W. H., & Yen, C. F. (2018). Prevalence of internet addiction and its risk and protective factors in a representative sample of senior high school students in Taiwan. *Journal of Adolescence*, 62, 38-46.
- Medikoğlu, O. (2018). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin belirlenmesi ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Moors, J. J. A. (1986), "The Meaning of Kurtosis: Darlington Reexamined", *The American Statistician*, 40 (4), 283-284.
- Moral R. ve Kumcağız, H. (2019). Ergenlerdeki internet bağımlılığı: anne, baba ve akran ilişkileri açısından bir değerlendirme. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9 (2), 335 – 346.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi Veri 1 Kitabı*, Nobel Yayınları.
- Park, S.K., Kim, J.Y. & Cho, C.B. (2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among south korean adolescents. *Adolescence*, 43 (172), 895-909.
- Santrock, J. W. (2014). *Ergenlik*. (Çev.Diğdem Müge Siyez) Ankara: Nobel (14. Bakıdan Çeviri).
- Sezen, M.F., Murat, M. (2018). Ergenlerde akran zorbalığı internet bağımlılığı ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9 (16), 160-182
- Şahin, C., Korkmaz, Ö. (2011). İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. Selçuk Üniversitesi, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 101-115.
- Şavlı, A. K. (2019). *12-14 Yaş arası ergenlerde internet bağımlılığı ve öz bilinçlilik duygulanımları ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tarı Cömert, I. (2010). *Diğer bağımlılıklar: bilgisayar ve internet bağımlılığı*. ed: ögel k. sigara, alkol ve madde kullanım bozuklukları: tanı, tedavi ve önleme. İstanbul: Yeniden Yayınları. 15-27.
- Terzioğlu, B.C. (2017). *İnternet bağımlılığının yordayıcıları olarak duygusal zeka ve kişilerarası problem çözme*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuna, C. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisi*. Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, Ö. (2014). *Ergenlik ve beliren yetişkinlik dönemi sorunları*. Ankara : Nobel.
- WHO. (2018). Adolescent Health. World Health Organization: http://www.who.int/topics/adolescent_health/en/ adresinden 01.03.2020 tarihinde alındı.
- Xin, M., Xing, J., Pengfei, W., Houru, L., Mengcheng, W., & Hong, Z. (2018). Online activities, prevalence of Internet addiction and risk factors related to family and school among adolescents in China. *Addictive Behaviors Reports*, 7, 14-18.

- Yıldız, C. S. (2019). *5.sınıf ve 6. sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile sosyal beceri ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with internet addicts: treatment outcomes and implications. *Cyber Psychology & Behavior*, 10 (5), 671-679.
- Young, K. S. & Case, C. J. (2004). Internet abuse in the workplace: new trends in risk management no access. *CyberPsychology & Behavior*. 7 (1), 105-111.
- Yurdakavuştu, Y. (2012). *İlköğretim öğrencilerinde duygusal zeka ve sosyal beceri düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.